

Міжнароднае супрацоўніцтва

Дзмітрый ГРУМО: «Прырода не прызнае адміністрацыйных межаў»

Намеснік дырэктара па навуковай рабоце Інстытута эксперыментальнай батанікі імя В. Ф. Купрэвіча НАН Беларусі кандыдат біялагічных навук Дзмітрый ГРУМО раскажаў пра планы беларускіх і ўкраінскіх экалагаў па захаванні і развіцці ўнікальнай прыроды на трансгранічных тэрыторыях.

— **Раскажыце, калі ласка, пра беларуска-ўкраінскую камісію па каардынацыі пытанняў аховы і ўстойлівага выкарыстання трансгранічных прыродаахоўных тэрыторый. Яна збіраецца ад выпадку да выпадку ці з'яўляецца пастаянна дзеючай?**

— Камісія працуе другі год запар, паралельна з Форумам рэгіёнаў Беларусі і Украіны, адным са складнікаў якога з'яўляецца экалагічны форум. У мінулым годзе пасяджэнне камісіі і экалагічны форум праводзіліся ў Гомелі, а сёлета камісія збіралася ў Кіеве, а экалагічны форум быў у Жытоміры.

Пасяджэнне камісіі праходзіць адзін раз, а падрыхтоўка да яго вядзецца на працягу ўсяго года ў рабочым парадку. Сёлета дэлегацыі Беларусі і Украіны ўзначалілі кіраўнікі прыродаахоўных ведамстваў.

— **Якія найбольш важныя пытанні абмяркоўваліся?**

— Перш за ўсё, праведзеная сур'ёзная работа, якая датычыцца кіравання трансгранічнай Рамсарскай тэрыторыяй «Альманскія балоты — тарфяны масіў Пераброды». У адпаведнасці з патрабаваннямі Рамсарскай Канвенцыі аб водна-балотных угоддзях, неабходна дзейнічаць па адзіным плане кіравання, а шляхі яго рэалізацыі кожная краіна выпрацоўвае на нацыянальным узроўні, але ў цеснай трансгранічнай каардынацыі. Была таксама ўнесена прапанова аб стварэнні рабочай групы для правядзення падрыхтоўчай работы па стварэнні Каардынацыйнага савета гэтай трансгранічнай тэрыторыі з прыцягненнем усіх зацікаўленых бакоў.

— **Дзмітрый Генадзевіч, вам на пасяджэнні камісіі давялося выступаць двойчы. Якія тэмы закраналі?**

— Ад групы даследчыкаў Інстытута эксперымен-

Беларуска-ўкраінская камісія па каардынацыі пытанняў аховы і ўстойлівага выкарыстання трансгранічных прыродаахоўных тэрыторый прыняла план работы на год

тальнай батанікі прадставіў праграму аднаўлення парушаных тарфянікаў у рэгіёне Прыпяцкага Палесся. Натуральна, яна распрацавана для беларускай часткі тэрыторыі. Але паколькі прырода не прызнае адміністрацыйных межаў, нам трэба дзейнічаць разам. Мы апавясцілі ўкраінскі бок, што будзем займацца аднаўленнем двух парушаных тарфянікаў у прыгранічнай паласе плошчай каля 6000 га. Гэтыя работы плануецца правесці ў 2020—2021 гадах у рамках праекта «Палессе — дзікая прырода без межаў: захаванне аднаго з найбуйнейшых у Еўропе прыродных рэгіёнаў». У нас ужо распрацавана дарожная карта, і я спадзяюся, што ўкраінскія калегі са свайго боку таксама правядуць комплекс неабходных работ. У іншым выпадку нашы намаганні пойдучы дарэмна.

Тэма майго другога выступлення — аналіз гісторыі пажараў з 1985 да 2018 года на трансгранічных прыродаахоўных тэрыторыях «Альманскія балоты — тарфяны масіў Пераброды». Часцей

за ўсё іх прычына — неасцярожнае абыходжанне з агнём чалавека. Менавіта ў сезон збору журавін павялічваецца колькасць пажараў на нашым баку, на ўкраінскім фактар рызыкі — старацелі, якія займаюцца нелегальнай здабычай бурштыну. На мой погляд, неабходна стварыць адзіную сістэму абвесткі; займацца інфармаваннем насельніцтва, добраўпарадкаваннем стаянак зборшчыкаў журавін і ліквідаваць несанкцыянаваныя стаянкі. Трэба звярнуць увагу на матэрыяльна-тэхнічнае аснашчэнне лесагаспадарчых устаноў абедзвюх краін і супрацьпажарнае абсталяванне. На сёння, напрыклад, у рамках праекта міжнароднай навукова-тэхнічнай дапамогі для Ровенскага запаведніка ва Украіне і для нашага ДЛГУ «Палескі лясгас» была закуплена сістэма выяўлення пажараў, якая дазваляе цалкам кантраляваць узгаранні на праектнай тэрыторыі. Камеры фіксуюць пажары ва ўсіх цэнтрах узгарання і на прылеглых тэрыторыях. Пры наяўнасці смугі камера за-

бяспечыць выяўленне пажараў на адлегласці да 15 км, а пры ясным надвор'і — да 40 км. Гэта спрыяе хуткаму рэагаванню на пажары, наша ж галоўная мэта — прадухіліць іх, таму былі агучаныя прапановы па прагназаванні пажаранебяспекі.

— **Ці прымалі ўдзел у рабоце камісіі члены экалагічных грамадскіх аб'яднанняў?**

— Так, і вельмі актыўна. Больш за тое, на мінулым тыдні адбылося пасяджэнне рабочай групы праекта «Палессе — дзікая прырода без межаў: захаванне аднаго з найбуйнейшых у Еўропе прыродных рэгіёнаў». Такім чынам мы ўжо прыступілі да рэалізацыі рашэнняў, прынятых на пасяджэнні беларуска-ўкраінскай камісіі.

Аксана ЯНОЎСКАЯ.

○ Простая мова

Андрэй ХУДЫК, міністр прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Беларусі:

— Пасяджэнне нашай сумеснай камісіі — гэта плячоўка для канструктыўнага дыялогу, на якой двум бакам даецца магчымасць абмеркаваць шэраг важных праблем і сумеснымі намаганнямі дасягнуць узаемапры-
мальных рашэнняў, накіраваных на зберажэнне прыродных экасістэм, перш за ўсё Палескага рэгіёна.

У сілу таго, што ў свеце інтэнсіўна трансфармуюцца прыродныя экалагічныя сістэмы і знікаюць віды жывых арганізмаў, наша сумесная работа ў рамках камісіі з'яўляецца ўнёскам у глабальны працэс аховы навакольнага асяроддзя, яе поспех залежыць ад намаганняў кожнай краіны паасобку і ўзгодненасці сумесных дзеянняў.

Выказваю ўдзячнасць ураду Украіны, Міністэрству энергетыкі і абароны навакольнага асяроддзя Украіны за прынятыя крокі па рашэнні пытанняў аховы навакольнага асяроддзя, забеспячэння экалагічнай бяспекі ў сумежным з Беларуссю рэгіёне, а таксама ўмацаванню супрацоўніцтва нашых дзяржаў.

Чысты свет

Захоўваць ці прадухіляць?

Паводле статыстычных даных, летась у Беларусі ўтварылася каля 3,8 млн тон камунальных адходаў. І штогод гэты паказчык павялічваецца, а значыць, растуць і «смеццевыя горы» — палігоны. Што робіцца ў краіне для таго, каб спыніць гэты негатыўны для прыроды і чалавека працэс?

ЦІ ЁСЦЬ АЛЬТЭРНАТЫВА ПАЛІГОНАМ?

Цяпер у краіне захоўваецца каля 80 % камунальных адходаў, якія ўтвараюцца. Пры гэтым эксплуатацыя аб'ектаў іх захавання, ці палігонаў, аказвае патэнцыйнае негатыўнае ўздзеянне на кампаненты прыроднага асяроддзя (забруджванне падземных водаў, выкіды парніковага газу метану і г. д.).

— У 2018 годзе на аб'ектах захавання цвёрдых камунальных адходаў (ЦКА) было размешчана каля 3,1 млн тон, з пачатку 2019 года — ужо каля двух мільёнаў тон, — раскажаў намеснік міністра прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Аляксандр КОРБУТ. — Аднак існуючыя палігоны не здольныя забяспечыць у поўным аб'ёме экалагічна бяспечнае захаванне ЦКА ў адпаведнасці з патрабаваннямі дзеючага заканадаўства.

Каб знізіць шкоднае ўздзеянне на наваколле, а таксама аптымізаваць сістэму абыходжання з адходамі, у краіне вядзецца работа па

У Швецыі асноўны акцэнт зроблены на арганізацыю асобнага збору адходаў насельніцтвам.

паэтапным скарачэнні колькасці міні-палігонаў. Паводле даных за 2018 год, у параўнанні з 2010 годам іх колькасць зменшылася ў 3,7 раза.

Мінпрыроды і яго тэрытарыяльныя органы кантралююць выкананне суб'ектамі гаспадарання патрабаванняў заканадаўства аб абыходжанні з адходамі. Так, у першым паўгоддзі 2019 года праведзена 4090 абследаванняў аб'ектаў захавання ЦКА, было выяўлена звыш 2400 фактаў парушэнняў правілаў іх эксплуатацыі, а таксама 1252 факты захавання другасных матэрыяльных рэсурсаў (ДМР), што больш, чым за аналагічны перыяд 2018 года.

Пры гэтым намеснік міністра ўпэўнены: з экалагічнага пункту гледжання стварэнне сучасных прадпрыемстваў па выкарыстанні адходаў, у тым ліку энергетычных, з улікам найлепшых даступных тэхнічных метадаў, якія адпавя-

даюць патрабаванням экалагічнага заканадаўства, з'яўляецца найбольш прымальным спосабам абыходжання з адходамі ў параўнанні з іх захаваннем.

УТВАРЭННЕ АДХОДАЎ — ПАД ЗАБАРОНАЙ?

Адным з прыярытэтаў у сферы абыходжання з адходамі ў Еўрапейскім саюзе выбрана прадухіленне (мінімізацыя) утварэння адходаў. Мінпрыроды падкрэслівае неабходнасць актывізацыі работы ў гэтым кірунку і ў нашай краіне.

Сёння спецыялісты працуюць над укараненнем дэпазітнай (залогавай) сістэмы абыходжання са спажывецкай упакоўкай, паэтапным зніжэннем выкарыстання поліэтыленавай упакоўкі і замашчэннем яе экалагічна бяспечнай. Ідуць перамовы на конт магчымасці ўвядзення поўнай забароны на выкарыстанне ўпакоўкі, якая не пе-

рапрацоўваецца, у рамках ЕАЭС. Разглядаецца пытанне ўвядзення абмежавання ці забароны выкарыстання аднаразовага пластыкавага посуду ў аб'ектах грамадскага харчавання.

Па словах Аляксандра Корбута, неабходна прыняць і дадатковыя меры, якія дапамогуць зменшыць колькасць адходаў і іх уздзеянне на наваколле. Напрыклад, аптымізаваць патрабаванні да ўпакоўкі, абавязваць вытворцаў асобных відаў непрадуктовых тавараў падчас іх вытворчасці выкарыстоўваць толькі другасную сыравіну.

— Неабходна ўстанаўліваць прэферэнцыі на закупку прадукцыі, вырабленай з выкарыстаннем другаснай сыравіны («зялёныя закупкі»), уводзіць экалагічную маркіроўку, — адзначыў намеснік міністра.

Рэалізацыя гэтых мер можа ажыццяўляцца пры дапамозе Нацыянальнай стратэгіі ўстойлівага развіцця краіны на перыяд да 2035 года; Праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця на 2021—2025 гады, дзяржаўных і галіновых праграм, рэгіянальных планаў развіцця, пяцігадовага Нацыянальнага плана дзеянняў па развіцці «зялёнай» эканомікі да 2025 года і іншых дакументаў.

Вельмі важна таксама, на думку Аляксандра Корбута, актывізаваць інфармацыйную работу з насельніцтвам з мэтай стымулявання набыцця больш экалагічна бяспечнай прадукцыі, тавараў шматразовага выкарыстання (торбаў з тканіны для паходаў у краму, акумулятараў замест батарэек і г. д.).

Як зменшыць шкодны ўплыў адходаў на навакольнае асяроддзе

1 СУПРАЦЬ 99

Вельмі паказальны вопыт у вобласці абыходжання з адходамі ў Швецыі — асноўнай стратэгіяй у гэтым кірунку з'яўляецца прадухіленне і мінімізацыя выкарыстання адходаў, максімальнае ўцягванне матэрыялаў, што ўтрымліваюцца ў адходах, у другасны абарот. Сёння ў гэтай краіне перапрацоўваецца і выкарыстоўваецца больш за 99 % адходаў, і толькі менш за 1 % ідзе на захаванне.

У гэтай сферы Швецыя рэалізавала шэраг мер: стварэнне сістэмы абыходжання з камунальнымі адходамі; увядзенне прынцыпу пашыранай адказнасці вытворцы; увядзенне падатку на захаванне адходаў; забарона захавання гаручых і арганічных адходаў; устанавленне Нацыянальных мэт па перапрацоўцы (выкарыстанні) харчовых адходаў.

Так, каля 50 % адходаў прымяняецца для атрымання цэплавой і электрычнай энергіі, каля 15 % займае арганічны складнік адходаў, з якога атрымліваюць кампост і біягаз, каля 35 % адходаў выкарыстоўваецца ў якасці ДМР.

У Швецыі няма дадатковых станцый па сартаванні адходаў, выманне ДМР з камунальных адходаў праводзіцца насельніцтвам. Там актыўна стымулюецца развіццё сектара паслуг па рамонце бытавой тэхнікі, адзення і іншых, каб працягнуць тэрмін іх службы. Асаблівую ўвагу ўдзяляюць пытанням уцягвання грамадзян і вытворцаў тавараў у рашэнне экалагічных праблем.

Вераніка КОЛАСАВА.